

„პოლიტიკური თამაშის წესები“ საქართველოში

ავთანდილ ტუკვაძე¹, ელენე გელაშვილი²

¹თსუ ასოცირებული პროფესორი, პოლიტიკის მეცნიერებათა დოქტორი; ²პროფესორის ასისტენტი, დოქტორანტი

აბსტრაქტი

„პოლიტიკური თამაშის წესები“ ნებისმიერი ქვეყნის საშინაო და საგარეო პოლიტიკის ორგანული ნაწილია და ძირითადად მისი მიზანი ქვეყნის შიგნით ძალაუფლების დაუფლება, გაფართოება, რესურსებზე კონტროლია, ხოლო საერთაშორისო ასპარეზზე უპირატესად გავლენის გაფართოებას, წესრიგის შეცვლას, ეკონომიკური განვითარების უტილიტარულ მიზნებს ემსახურება; თამაშის წესები შეიძლება ეყრდნობოდეს საერთაშორისო სამართლით დადგენილ ნორმებს, ერთმანეთთან თანხვედრაში იყოს წესრიგი და სამართლიანობა ან კიდევ ატარებდეს ფორმას „თამაში წესების გარეშე“, სცილდებოდეს დემოკრატიული ინსტიტუციების ფარგლებს;

თამაშის წესების შეფასება საზოგადოებაში დადგენილი მორალურ–ზნეობრივ ნორმების პოზიციიდან არასწორია, რადგანაც პოლიტიკა საზოგადოებრივი საქმიანობის ავტონომიური სფეროა და იქ მოქმედებს სპეციფიკური კანონზომიერებები, რომლებიც უმრავლეს შემთხვევაში წინააღმდეგობაში მოდის „სამართლიანი სამართლის“ იდეალურ პრინციპებთან. პოლიტიკური თამაშის წესების სტრუქტურული ელემენტები გარეგნულად იდენტურია ყველა ქვეყანაში: პოლიტიკის სუბიექტები, ობიექტები (ხელისუფლება), ძალაუფლების დაუფლების ხერხები, მეთოდები, მოტივები, თუმცა, შინაარსობრივი თვალსაზრისით დიამეტრალურად განსხვავებულია თითოეული კომპონენტი რეჟიმების მიხედვით; უმრავლეს შემთხვევაში პოლიტიკური მოტივები და მიზნები ერთმანეთს ემთხვევა.

საქართველოში დამკვიდრებული თამაშის წესები გარდამავალ ეტაპზეა, რომლის ერთ მხარესაა, ავტორიტარული პოლიტიკისთვის დამახასიათებელი ბრძოლის ელემენტები, ხოლო მეორე მხარეს, დემოკრატიის, საჯარო-ღია პოლიტიკის მახასიათებლები; მთლიანობაში აღებული თანდათანობით ფეხს იკიდებს ლიბერალურ–დემოკრატიული ფასეულობები: ქვეყნის მიერ ევროკავშირის კანდიდატის სტატუსის მიღება ნიშნავს ევროინტეგრაციის პროცესის გაძლიერებას, კონსენსუალური, დემოკრატიული, გამჭვირვალე პოლიტიკის წარმოებას საშინაო და საერთაშორისო დონეზე, რომელშიც მმართველ ძალასთან ერთად აქტიურად იქნება ჩაბმული სამოქალაქო საზოგადოების ინსტიტუტები, ოპოზიციური და ბიზნეს ელიტები სხვა აქტორები; ჩვენი აზრით საქართველოს შეუძლია დემოკრატია ააშენოს

„უჩვეულო ადგილას“ (მაგშტადტი) და ამის ვარაუდს იძლევა ტოლერანტობის მრავალსაუკუნოვანი ტრადიცია, განათლების დონე, ეროვნული უნიკალური კულტურის პოტენციალი, ხალხის მენტალიტეტი, ელიტების საგარეო პოლიტიკური ორიენტირები და ფასეულობები.

საკვანძო სიტყვები: პოლიტიკა, თამაშის წესები, სტრუქტურა, ელემენტები, ოპოზიცია, არასამთავრობო ორგანიზაციები, ბიზნეს ელიტა, წესრიგი, სამართლიანობა.

შესავალი

„პოლიტიკური თამაშის წესების“ ცნება თანდათანობით იმკვიდრებს ადგილს პოლიტიკურ მეცნიერებაში და გამოიყენება განვითარებულ დემოკრატიებში არჩევნების დროს, პოლიტიკური გადაწყვეტილებების მიღების კონტექსტში და ხაზი ესმება პოლიტიკური გადაწყვეტილების გამჭვირვალობას, რასაც განაპირობებს ხელისუფლების, საზოგადოების, არასამთავრობო სექტორის, ბიზნესის თანამშრომლობის კორდინაციის მაღალ ხარისხი. ზოგადად პოლიტიკური თამაშები პოლიტიკური პროცესის ნაწილია და ნიშნავს მოტივების, ხერხების, საშუალებების, მეთოდების ერთობლიობას, რომლის საბოლოო მიზანი არის ხელისუფლებრივი პოზიციების დაუფლება, გაფართოება და რაც მთავარია მატერიალური რესურსების გადანაწილებაზე კონტროლის დაწესება.

ყოველდღიურ ცხოვრებაში ვხვდებით ფრაზებს „ამორალური თამაშის წესები“, არასამართლებრივი ქმედებები, როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე, მის ფარგლებს გარეთ:

ხშირად პოლიტიკური თამაშები უარყოფით კონტექსტშიც განიხილება და მას პოლიტიკური მანევრების, ინტრიგების, კულისებში გარიგებების, მოტყუების, მუქარის, მოსყიდვის, შანტაჟის, ეკონომიკური და ფიზიკური განადგურების, უკანონო, ლატენტური პოლიტიკის გატარების მეტაფორული სახელის აღსანიშნავად იყენებენ და სახელწოდება, „დემოკრატიული თამაშის წესები“, მხოლოდ მისი არსის შენიღბვის მიზნით გამოიყენება.

განსაკუთრებით საერთაშორისო ასპარეზზე მიმდინარე პროცესებმა აქტუალური გახადა სახელმწიფოების ქმედებების ლეგიტიმაციის პრობლემა, თუ რამდენად ასახავენ ისინი ქვეყნებს შორის დამკვიდრებული ქცევის ნორმებს, თამაშის წესებს და შეესაბამებიან თუ არა საერთაშორისო სამართლის მოთხოვნებს (მაგ; ახლახან სამხრეთ აფრიკის რესპუბლიკის სარჩელი მიიღო ჰააგის საერთაშორისო სასამართლომ, რომ ისრაელის ქმედებები ღაზის სექტორში არღვევს საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართლის ნორმებს და შეიცავს პალესტინელი ხალხის გენოციდის ნიშნებს), რომლებშიც ზოგადად არის გაწერილი სახელმწიფოებს შორის ურთიერთობის სამართლებრივი ნორმებში (წერილობითი, ჩვეულებითი სამართლის), სადაც ჩამოყალიბებულია საერთაშორისო წესრიგისა სამართლიანობის პრინციპები.

განსაკუთრებით დღეს აქტუალურია სამართლიანობის და წესრიგის თანაფარდობის საკითხი გლობალურ მსოფლიოში და ამის მთავარი მიზეზი რუსეთ–უკრაინის ომი გახდა, რაც ერთპოლუსიანი მსოფლიო წესრიგიდან მრავალპოლუსიანი მსოფლიოს შექმნისკენ

გადადგმულ ნაბიჯად არის აღქმული. ფაქტობრივად დემოკრატიულ მსოფლიოსა და აღმოსავლეთის ავტოკრატიულ–დიქტატორულ რეჟიმებს შორის მიმდინარეობს სამხედრო დაპირისპირება, რომლის ერთ მხარესაა რუსეთი, ჩინეთი, ჩრდილოეთ კორეა, ირანი, არაბული სამყაროს, აფრიკისა და სამხრეთ ამერიკის ქვეყნების ნაწილი და ინდოეთი (ნაწილობრივ) ; დემოკრატიულმა მსოფლიომ ომის შესაჩერებლად „პოლიტიკური თამაშის წესებში“ ჩართო ისტორიულად აპრობირებული სანქციების სისტემა, სამხედრო–ეკონომიკური დახმარების ეფექტური პროგრამა და პოლიტიკური თანადგომა აღუთქვა უკრაინელ ხალხს; ყოველივე ეს თანამედროვე გლობალურ სამყაროში საკმარისი უნდა აღმოჩნდეს აგრესორის შესაჩერებლად გრძელვადიან პერსპექტივაში, თუმცა, რუსეთმა საგარეო–პოლიტიკურ ვექტორი აზიისა და აფრიკის ქვეყნებისკენ მიმართა, გაზარდა ვაჭრობის მოცულობა ჩინეთთან, ინდოეთთან, ჩრდილოეთ კორეასთან, ირანთან, აფრიკულ სამყაროსთან; გააფართოვა ბრიკსის ქვეყნების შემადგენლობა, ასევე, შემოვლითი გზებით ნავთობით ვაჭრობს ევროკავშირის ქვეყნებთან, ხოლო გაზით უკრაინის გავლით კვლავ ამარაგებს ზოგიერთ ევროპულ სახელმწიფოს; ამას ემატება რუსეთის ამოუწურავი ბუნებრივი რესურსები, ბირთვული პოტენციალის მოცულობა, უზარმაზარი ტერიტორია და რაც მთავარია თავისი მოსახლეობის მხარდაჭერა: რუსეთის მოქალაქეების უმრავლესობა მხარს უჭერს ავტორიტარი ლიდერის, პუტინის მმართველობას, მიაჩნია, რომ იგი არის სახელმწიფოებრიობის, სუვერენიტეტის, ეროვნული ინტერესების, ქრისტიანულ–მართლმადიდებლური ღირებულებების დამცველი, ხოლო უკრაინაში არის ნაცისტური იდეების გამტარებელი ხელისუფლება და დიდ საფრთხეს წარმოადგენს რუსეთისათვის.

ყოველივე ეს, ჩვენი აზრით, ნიშნავს იმას, რომ საერთაშორისო ურთიერთობებში დამკვიდრებული „თამაშის წესები“ იცვლება, ერთი მხრივ, მსოფლიო მრავალპოლუსიანი ხდება, მეორე მხრივ, ფორმულა „განვითარებული ჩრდილოეთი და განვითარებადი სამხრეთი“ ვეღარ იმუშავებს და შესაბამისად ლტოლვილების შეჩერების მეთოდები მაგ; კედლის აშენება მექსიკის საზღვარზე ან კიდევ თურქეთის, ეგვიპტის, მაროკოს მატერიალური დაინტერესება ევროკავშირის მხრიდან აშკარად საკმარისი არ არის პრობლემის გადაჭრისთვის. იცვლება გლობალური საერთაშორისო წესრიგის კონტურები და თუ აქამდე წესრიგი და სამართლიანობა ზოგჯერ თანხვედრაში არ იყო და დიდი მოთამაშეები ამაზე თვალს ხუჭავდნენ და უპირატესობას წესრიგს ანიჭებდნენ სამართლიანობის გარეშე, ამიერიდან, მულტიპოლარული მსოფლიოს ჩამოყალიბების საწყის ეტაპზე, ისე ჩანს, რომ წესრიგი და სამართლიანობა უფრო ნაკლებ თანხვედრაში იქნება ერთმანეთთან.

საერთაშორისო ასპარეზზე „პოლიტიკური თამაშის წესები“ დიდი სახელმწიფოების გეოპოლიტიკური და ეროვნული ინტერესებიდან გამომდინარე ხშირად ატარებს არასამართლებრივი ქმედებების ხასიათს, მაგ; აშშ–ი ახერხებს დემოკრატიის ტრანსპლანტაციის საბურველში შეახვიოს თავისი აგრესიული საგარეო პოლიტიკა; ამიტომ იყო, რომ საბჭოთა კავშირისა და აშშ–ის საგარეო პოლიტიკის გატარების ხერხების, „პოლიტიკური თამაშის წესების“ იდენტურობაზე წერდა ამერიკელი პუბლიცისტი და სოციოლოგი ჩარლზ რაით მილზი (1916–1962) და მიუთითებდა, რომ ორივე ქვეყანას მართავდა მსგავსი ბიუროკრატიული ძალაუფლების ელიტები; საყოველთაოდაა

ადიარებული, რომ დემოკრატიის ხარისხის თვალსაზრისით განსხვავდება ზესახელმწიფოს საშინაო და საგარეო პოლიტიკა, რაც შეეხება, დღევანდელ რუსეთს, სადაც სრულ თანხვედრაშია რუსული ავტორიტარიზმი აგრესიულ საგარეო პოლიტიკასთან, აქ გასაკვირი არაფერია: სახელმწიფო, რომლის მოსახლეობის, მმართველი ელიტის, ინტელიგენციის გამაერთიანებელი იდეა „ველიკორუსული შოვინიზმია,“ პოსტსაბჭოთა სივრცეში ყოველთვის კონფლიქტების, ომების და დაპყრობების „პოლიტიკური თამაშების“ არქიტექტორად მოგვევლინება. დღევანდელი საერთაშორისო ურთიერთობები ძალიან ემსგავსება ბიპოლარულ მსოფლიოში აპრობირებულ პოლიტიკური თამაშის პროცესს.

გარკვეული სპეციფიკით ხასიათდება პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღების პროცესი ქვეყნის შიგნით: პოლიტიკაში ჩართული აქტორების ქმედებები უფრო მეტად დამოუკიდებელია, განსაკუთრებით დიდ სახელმწიფოებში, რომელთა ეკონომიკური პოტენციალი მაღალია და შედარებით ნაკლები მიზმულობა ახასიათებს გარე ფაქტორებზე და მცირედით იზღუდება სახელმწიფოებრიობის სუვერენიტეტის მოცულობა; ასევე, ქვეყნის შიგნით პოლიტიკის გატარება ნაკლებად გამჭვირვალეა განსაკუთრებით ახალი დემოკრატიისა და ავტორიტარული რეჟიმის მქონე ქვეყნებში და შესაბამისად „თამაშის წესები“ სცილდება სამართლებრივ-კონსტიტუციურ ფარგლებს.

პოლიტიკური თამაშის წესების შეფასებისას, როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე მის ფარგლებს გარეთ, ხაზი ესმება იმ გარემოებას, რომ იგი ხშირად გადის სამართლებრივ-კონსტიტუციური ჩარჩოებიდან და სცილდება მორალურ-ზნეორივი ქცევის ნორმებს და წარმოადგენს „თამაშს წესების გარეშე“; ვფიქრობთ, ცნების ანალიზისას ორი გარემოების გათვალისწინება აუცილებელია, ჯერ ერთი, პოლიტიკური თამაშები პოლიტიკის ორგანული შემადგენელი ნაწილია და ჯერ კიდევ მაკიაველიდან არის ცნობილი, რომ საზოგადოებრივი ცხოვრების ეს სფერო თავისებურებებით ხასიათდება და იქ მოქმედებს ე.წ „პოლიტიკური მორალის“ ცნება, რაც მნიშვნელოვნად განსხვავდება საზოგადოებაში დამკვიდრებული ზნეობრივი და მორალური ნორმებისგან და პოლიტიკა ფასდება მიღწეული შედეგებით; მაკიაველისტური ფორმულა: „მიზნისათვის ყველა საშუალება გამართლებულია,“ სწორი იყო იტალიის სახელმწიფოს გაერთიანების პროცესში და ისიც იმ შემთხვევაში, თუ კანონიერი, სამართლებრივი ქმედებების რესურსი ამოწურული იყო; მაშინ ეპოქაც განსხვავებული იყო და ბრძოლის ხერხები დიდი სიმრავლით არ გამოირჩეოდა. დღეს, ბრძოლის საშუალებები მრავალფეროვანია, პოლიტიკა გამჭვირვალეა და დემოკრატიის ინსტიტუტები ზღუდავს თვითნებობას პოლიტიკაში, მაგრამ მაინც რჩება პოლიტიკაში გატარებული ქმედებების თავისებურებები, რაც ამ სფეროს ავტონომიურობას უნარჩუნებს: იმდენად დიდია ხელისუფლებისკენ, ძლაუფლებით ტკბობის ლიბიდოსკენ ლტოლვის გრძნობა, რომ იგი ლიდერის მიზნისკენ სწრაფვის მამოძრავებელ პრინციპად იქცევა და მას უმორჩილებს ამქვეყნიურ ყველა სხვა ადამიანურ სიამოვნებებს, სურვილებს; პოლიტიკა ბრუნავს საწინააღმდეგო პოლუსებზე, მასში ჩართული სუბიექტების გარშემო და ლიდერები, პარტიები, ინტერესთა ჯგუფები ცდილობენ მიიღონ ის რაც სხვებს აქვთ მაგ; სიმდიდრე, გავლენა ან კიდევ შეცვალონ ის რეალობა (ტრადიციული ღირებულებები, ქვეყნის საგარეო-პოლიტიკური პრიორიტეტები, ქვეყნის ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული მოწყობა,

უმცირესობების უფლებები და სხვა), რომელიც უპირატესობებს ანიჭებს დაპირისპირებულ ჯგუფებს; შესაძლოა პოლიტიკურმა კონფლიქტმა კომპრომისული გარიგების ფორმა მიიღოს (განსხვავებული მსოფლმხედველობისა და იდეოლოგიის მქონე პოლიტიკურ აქტორებთან გარიგებები, ერთად ბრძოლა, პარტიული პარტნიორების მრავალფეროვნება, პოზიციების ხშირი ცვლილებები–პოლიტიკური თამაშების ნაწილია, ხოლო საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მაგ; სექსუალური პარტნიორების სიმრავლე ხშირად ამორალურ ქცევასთან ასოცირდება), მაგრამ როგორც წესი, უმრავლეს შემთხვევაში იგი საკუთარი ინტერესების წინ წამოწევის პროცესში სხვისი ინტერესების და ლეგიტიმური უფლებების შეზღუდვის სახეს ღებულობს; პოლიტიკური გარიგებები, კომპრომისები, დათმობები, დემონსტრაციებში და მიტინგებში მონაწილეობა და იმის რისკი, რომ გამარჯვებულმა მხარემ შესაძლოა შურისძიებაზე იფიქროს ხელისუფლებაში მოსვლის შემდეგ და დაკარგოს ისიც კი, რაც გააჩნდა პოლიტიკურ პროცესში ჩართვამდე, რომლის მაგალითები განსაკუთრებით ბევრია იმ ქვეყნებში, სადაც ინსტიტუტების სისუსტის, მძიმე ეკონომიკური მდგომარეობის ფონზე, რწმენას მოკლებული პოლიტიკოსები ძალაუფლებას პოლიტიკური ოპონენტების დასჯისა და დევნისათვის იყენებენ და წარუმატებლობების მიზეზად ოპოზიციური ძალების დესტრუქციულ ქმედებებს განიხილავენ; ამდენად, ზემოთთქმულიდან გამომდინარე, არ არსებობს უსაფრთხოების გარანტიები პოლიტიკური თამაშის პროცესში დამარცხებული ძალებისთვის; იმდენად დიდია უარყოფითი იმპულსების გავლენა პოლიტიკაში ჩაბმული ადამიანების ფსიქიკაზე, ზოგჯერ ისინი იდეისთვის და ხელისუფლებისათვის ბრძოლის პროცესში ფანატიკოსებად, მანიაკებად, ნახევრადშემოიღებულ პიროვნებად იქცევიან და ვეღარ აკონტროლებენ საკუთარ ქმედებებს და საბოლოო ჯამში ასეთი სუბიექტების „პოლიტიკური თამაშის წესები“ საზოგადოებაში დამკვიდრებულ ზნეობრივ–მორალურ ნორმებთან წინააღმდეგობაში მოდის; ამიტომ, პოლიტიკის შეფასება საზოგადოებაში დამკვიდრებული მორალური ნორმების (რომელიც „სამართლიანი სამართლის“ იდეალურ პრინციპებს ეფუძნება) პოზიციიდან შესაძლოა გამართლებული არ იყოს და აცდენილი აღმოჩნდეს რეალპოლიტიკისგან. ნაშრომის მიზანია „პოლიტიკური თამაშის“ ცნების, სტრუქტურის, მიზნების თეორიული საკითხების გამუქება, საქართველოში ჩამოყალიბების პროცესში არსებული „პოლიტიკური თამაშის წესების“ ანალიზი, განვითარების დინამიკისა და პერსპექტივების განხილვა.

„პოლიტიკური თამაშის წესების“ ცნება, სტრუქტურა, მიზანი.

პოლიტიკურ თამაშს გააჩნია თამაშებისთვის დამახასიათებელი ზოგადი ნიშნები: სტრუქტურა, წესები (რომლის გარეშეც თამაში ვერ შედგება), მიზნები (რომელიც შეიძლება იყოს უტილიტარული ან არაუტილიტარული). სტრუქტურულ ელემენტებში შედის პოლიტიკაში ჩართული სუბიექტები, ლიდერები, პარტიები, სოციალური ჯგუფები; პოლიტიკურ პროცესში მონაწილე ადამიანების მოტივები შესაძლოა განსხვავებული იყოს, მაგრამ ყველა შემთხვევაში იგი მათ მამომრავებელ პრინციპს წარმოადგენს; განასხვავებენ ინდივიდუალურ (ეგოცენტრული) და ჯგუფურ (სოციოცენტრული) მოტივებს, რომლებიც ერთმანეთს ავსებენ და პოლიტიკურ პროცესში ყოველთვის მთლიანობაშია წარმოდგენილი,

რადგან ლიდერს ყოველთვის სჭირდება მიმდევრები და ჯგუფის საქმიანობა გამორიცხულია ლიდერობის გარეშე.

პოლიტიკური თამაშები მიმართულია გარკვეული ობიექტისკენ, რომელზედაც ზემოქმედება-დაუფლების პროცესი თავის თავში აერთიანებს გარკვეული მეთოდებისა და ხერხების ერთობლიობას, რომელსაც პოლიტიკური თამაშის მონაწილეები იყენებენ პოლიტიკის გატარების პროცესში; შესაძლოა პოლიტიკური პროცესების დინამიკამ აჩვენოს, რომ ცვლილებებს მოითხოვს მოცემული კომპონენტი და პოლიტიკური აქტორები ამ ნაბიჯს დგამენ (ამის კარგი მაგალითია 2018 წელს ჩატარებული საპრეზიდენტო არჩევნები საქართველოში, რომლის დროსაც პირველი ტურისგან განსხვავებით მეორე ტური იყო „ბრძოლა წესების გარეშე“).

მოტივები და მიზანი ერთმანეთს ემთხვევა და ამდენად „პოლიტიკური თამაში“ ერთი და იგივე დროს არის მიზანი და საშუალება. იდეაში, პოლიტური ბრძოლის წესები, ხერხები გულისხმობს პოლიტიკური სფეროსთვის დამახასიათებელი მეთოდების ერთობლიობას: ლობირებას, აგიტაცია-პროპაგანდას, მანიფესტაციებს, დემონსტრაციებს, ხელისუფლებაზე ზემოქმედების სხვა ლეგიტიმური მექანიზმების გამოყენებას. რეალურ ცხოვრებაში, ავტორიტარული ქვეშევრდომული პოლიტიკური კულტურის მქონე ქვეყნებში მოსყიდვა, ქრთამი, დაშინება და სხვა მეთოდები პოლიტიკური თამაშების თანმდევი მოვლენაა, თუმცა ნაკლები დოზით იგი თავს იჩენს განვითარებულ დემოკრატიებშიც.

„პოლიტიკური თამაშების“ ზოგადი მახასიათებლები შეიძლება შემდეგი სახით ჩამოვაყალიბოთ:

1. მთავარი მოტივი და მიზანი, როგორც ზემოთ იყო აღნიშნული, ხშირ შემთხვევაში იდენტურია-ძალაუფლებისკენ ლტოლვა, წყურვილი, როგორც მოტივი მიზნად ისახავს მის რეალურად დაუფლებას; თუმცა წარმატებული პოლიტიკოსები პოლიტიკურ სცენას არ ტოვებენ ძირითადად ხელისუფლების კიდევ უფრო გაფართოების, მეტი სიმდიდრის დაუფლების, დიდების, პრესტიჟის და იმ ღირებულებების (თუნდაც მუდმივი კონკურენცია მოსწონს ინდივიდებს და თავის გამოჩენისა და თვითმყოფადობის დამკვიდრების კარგი საშუალებაა) გამო, რასაც „პოლიტიკური თამაშის წესები“ იძლევა, ასევე, გარკვეული ვალდებულებების გამო, რომლებიც პოლიტიკოსებს აკავშირებს ამომრჩევლებთან, სპონსორებთან, წინასაარჩევნო დაპირებებთან და სხვა;
2. პოლიტიკურ თამაშებში ისევე, როგორც ნებისმიერ თამაშებში მნიშვნელოვან ადგილს იჭერს წაგებითა და მოგებით, კმაყოფილებითა და უკმაყოფილებით, სამართლიანისა და უსამართლოს, მორალურის და ამორალურის პრინციპები; არჩევნებში გამარჯვება სუბიექტს საშუალებას აძლევს ამაღლდეს ხელისუფლებრივი იერარქიის მაღალ საფეხურზე, შეიცვალოს სოციალური სტატუსი (მართული უმრავლესობიდან გადავიდეს მმართველ უმცირესობაში) და სხვა.
3. პოლიტიკური თამაშები გარკვეულ დროსა და სივრცეში ვითარდება და მუდმივ ცვლილებებს განიცდის: იცვლება სახეები, მოტივები, მიზნები, ხერხები, მაგრამ „პოლიტიკური თამაში“ ყველა დროსა და ეპოქაში პოლიტიკის ორგანული ნაწილია და ამ ფორმით მიმდინარეობს პოლიტიკური გადაწყვეტილებების მიღება რეგიონალურ და

ფედერალურ დონეზე; პოლიტიკური თამაშები მიზნად ისახავს ხელისუფლების გადანაწილებას და რესურსებზე კონტროლის დაწესებას ცენტრსა და რეგიონს (ხოლო საერთაშორისო დონეზე სახელმწიფოებს) შორის.

4. „პოლიტიკური თამაშის წესები“ გავლენას ახდენს საზოგადოებრივი ცხოვრების მრავალ სფეროზე (ეკონომიკური, სოციალური, სულიერი) და როგორც ყველა თამაშს მასაც ახასიათებს დროსა და სივრცეში შეზღუდულობა—სათამაშო მოედნიდან გასვლა მას უკარგავს აზრს; ასე მაგ; პარლამენტის, სამთავრობო ან პოლიტიკური სცენის სხვა სათამაშო მოედნიდან გაკეთებულ განცხადებას გაცილებით მეტი მნიშვნელობა აქვს, ვიდრე მეგობრების ვიწრო წრეში პიკნიკზე რადიკალური პოლიტიკური პოზიციის დაფიქსირებას: თამაში არ შედგება, რადგანაც იგი აღიქმება მხოლოდ სკანდალურ გამოხტომად (ეპატაჟად), რომლის სანდოობის ხარისხი დაბალია (მხოლოდ რამოდენიმე ადამიანმა მოისმინა და ნახა);

5. როგორც ზემოთ იყო აღნიშნული, პოლიტიკური თამაშები ვითარდება გარკვეული წესების ფარგლებში, რომლებიც ყალიბდება პოლიტიკური ძალების ურთიერთშეთანხმების საფუძველზე ან ავტორიტარულ—ტოტალიტარულ რეჟიმებში თამაშის წესებს დირექტიულად ადგენს გაბატონებული მმართველი ელიტა; წესები განამტკიცებს პროცესის შიდა სტრუქტურას, მის დამოუკიდებლობას, თუმცა, მოცემული აქტორის, ჯგუფის, პარტიის, ინსტიტუტის შიგნით ზღუდავს მონაწილეთა თვითნებურ ქმედებებს, ავტონომიურობისა და დამოუკიდებლობის არეალს, ასე მაგ; მონოლითურობისა და ერთიანობის შესანარჩუნებლად აუცილებელია პოლიტიკის კეთების შიდა სამხარეულოს კონსპირაციული ხასიათის დაცვა, საჯარო განცხადებების ირგვლივ წინასწარი შეთანხმებები, რომლის უფლებამოსილებით პოლიტიკური აქტორის შიგნით არსებული ლიდერები იქნებიან აღჭურვილნი;

6. პოლიტიკური თამაშების ირგვლივ არსებულ სამეცნიერო ლიტერატურაში ერთმანეთისგან განარჩევენ დემოკრატიული და არადემოკრატიული პოლიტიკური თამაშის წესებს (მეორენაირად მას უწოდებენ „თამაშს წესების გარეშე“); მათ შორის ძირითადი განმასხვავებელი ნიშანი ღია და დახურული ხასიათიდან მომდინარეობს: დემოკრატიებში, სადაც ძლიერია სამოქალაქო საზოგადოება და განვითარებული პოლიტიკური კულტურა ფუნციონირებს, მაღალია დემოკრატიის საბაზისო ღირებულებების ირგვლივ პოლიტიკის ძირითად მოთამაშებს შორის თანხმობის ხარისხი, პოლარიზაცია შესაძლოა იყოს იდეოლოგიური და ღირებულებითი პარამეტრების მიხედვით და ნაკლებია ალბათობა დაირღვეს თამაშში დამკვიდრებული ტრადიციული წესები; რაც შეეხება ავტორიტარულ ქვეყნებში პოლიტიკის კეთების თავისებურებას, ის პირველ რიგში დახურული ხასიათისაა, რაც ელიტური მმართველობითაა განპირობებული: გადაწყვეტილებები მიიღება კულისებში, მმართველი ძალის სახელმწიფოებრივი რესურსების გამოყენების, დაშინების, მოსყიდვის, მოქრთამვის, ოპოზიციის „მტრის ხატად“ მოდელირების და არჩევნების გაყალბების აპრობირებული მეთოდების გამოყენებით; პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების, არასამთავრობო და ბიზნეს სექტორის ჩართულობის მაღალი ხარისხი, ღიაობა, გამჭვირვალობა, კონსტიტუციურ—სამართლებრივ ჩარჩოებში ფუნქციონირება განასხვავებს „პოლიტიკური თამაშის“ დემოკრატიულ მოდეულს არადემოკრატიულისგან, რომელიც დახურულია და ძირითადად არასამართლებრივი

სივრცის შიგნით ფუნქციონირებს, უპირატესად ამორალური და დანაშაულებრივი რეჟიმის პირობებში. ბევრი რამ აქვს საერთო პოლიტიკური თამაშების ორივე ტიპს, სუფთა სახით ისინი პრაქტიკაში არ გვხვდებიან, მაგრამ ყველაზე მნიშვნელოვანი ისაა, რომ „პოლიტიკური თამაშის წესებმა“ საფრთხე არ უნდა შეუქმნას ქვეყნის ტერიტორიულ მთლიანობას, ეროვნულ ინტერესებს, სუვერენიტეტს; ჩვენი აზრით, ორივე შემთხვევაში აუცილებელია იდეალური დაპირებები—ცრუ მოლოდინებს გარკვეული დოზით იყენებენ დემოკრატიებიც, რადგანაც ადამიანის ფანტაზია ახლოსაა არარსებულისა და შეუძლებელის დაჯერება—რწმენასთან და ბუნებრივია, პოლიტიკოსებს გარკვეული მოცულობით შეაქვთ იგი დაპირებების ნუსხაში: მასები, როგორც წესი, იღებენ „ელიტის თამაშის წესს“, რომელიც დაფუძნებულია ჟ.სორელის „პოპულარულ მითებზე“—წერს ჯ. ბერნხემი („მენეჯერული რევოლუციის“ ავტორი თვლის, რომ ტყუილის გარეშე ხელისუფლების შენარჩუნება შეუძლებელია). (ნ.3.4.21 https://petrimazepa.com/ru/dzheyms_bernkhem_kem_on_byl_i_chno_ostavil_chelovechestvu_chast_1).

7. ლობიზმი პოლიტიკური თამაშების შემადგენელი ნაწილია საშინაო და საგარეო პოლიტიკის გატარების პროცესში; განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა აქვს ეროვნული ინტერესების ლობირებას საერთაშორისო დონეზე პატარა და სუსტი სახელმწიფოსთვის, რომლის დამოუკიდებლობა ფაქტობრივად ბევრადაა მიბმული გლობალურ არენაზე დიდი მოთამაშეების და საერთაშორისო ორგანიზაციების მხარდაჭერაზე; მსოფლიოში აღიარებულია ებრაელების, სომხების და სხვა ხალხების ძლიერი ლობისტური ჯგუფების არსებობა; ლობიზმს, გარკვეული ინტერესთა ჯგუფების აქტიურობას ზოგ შემთხვევაში უარყოფითი შედეგების მოტანა შეუძლია, როგორც ადგილობრივ, ისე საერთაშორისო დონეზე, მაგრამ ყველა შემთხვევაში იგი წარმოადგენს პოლიტიკური თამაშის ერთ ერთ ისტრუმენტს პოლიტიკაში ჩართული აქტორების საქმიანობაში. განსაკუთრებით ეფექტურია ლობისტური საქმიანობა განვითარებულ დემოკრატიებში აშშ-ი, კანადაში, გერმანიაში და სხვაგან, სადაც ისინი ტრადიციულად ფუნქციონირებენ გამართული საკანონმდებლო ბაზის პირობებში, გამჭვირვალეა ინტერესთა ჯგუფების ვინაობა, ფინანსური შემოსავლების წარმომავლობა და ა.შ.

„პოლიტიკური თამაშის წესები“ საქართველოში: თავისებურებები და ტრანსფორმაციის პერსპექტივები.

საქართველოს საშინაო და საგარეო პოლიტიკაზე განმსაზღვრელ გავლენას ახდენს გლობალურ სამყაროში დამკვიდრებული თამაშის წესები, მათი ცვალებადობის დინამიკა; ამის მიზეზები მრავალია, პირველ რიგში იმის აღნიშვნა არის საჭირო, რომ მსოფლიო პოლიტიკის მიღმა ვერც ერთი სახელმწიფო ვერ დარჩება: მათ უმრავლესობას მეტ ნაკლები სუვერენიტეტი გააჩნიათ საერთაშორისო ასპარეზზე, სადაც დიდი სახელმწიფოების ეროვნული ინტერესების რეალიზაციის „პოლიტიკური თამაშის წესებია“ გაბატონებული; ქართულ სინამდვილეში ყოველივეს ემატება ჩვენი ისტორიული სწრაფვა ევროპისკენ: ილია ჭავჭავაძე მიუთითებდა, რომ ქართული სახელმწიფოებრიობის ოცდაასაუკუნოვანი ისტორიის მანძილზე დასავლეთი იყო მთავარი სახელმწიფოებრივი ორიენტირი...ევროპიდან წამოსული კულტურული ღირებულებები ყველაზე სწრაფად და უმტკივნეულოდ

საქართველოში და ქართველებში მკვიდრდებოდა და ამისთვის სათანადო ნიადაგის მომზადებას ილიამ მთელი ძალა და ენერჯია შეაღწია...ქართველებს ილია ევროპულ ერად მიიჩნევდა...ო. გოგიაშვილი (2016) ილია დღეს გვ 46;

ყოველივე ზემოთთქმულს ემატება გარდამავალი პერიოდის ხელისუფლებების ცალსახა საგარეო პოლიტიკური კურსი დასავლეთზე, სტრატეგიულ პარტნიორებზე, საერთაშორისო ორგანიზაციებზე, რასაც ქვეყნის დამოუკიდებლობის გასაღები გარეთ გააქვს (ყოველივეს ობიექტური და სუბიექტური მიზეზები გააჩნია) და ფაქტობრივად სუვერენული პოლიტიკის გატარება შეზღუდულია – ერთის მხრივ, ევროკავშირის კანდიდატის სტატუსის მიღება, რომელიც ქვეყნის მნიშვნელოვანი მონაპოვარია, ზრდის დემოკრატიული სამყაროს ქვეყნების გავლენას საშინაო და საგარეო პოლიტიკაზე, რაც დადებით გავლენას ახდენს ქვეყნის ეკონომიკური განვითარებისა და დემოკრატიზაციის პროცესზე, ხოლო მეორე მხრივ, გასათვალისწინებელია ეროვნული იდენტობის განმსაზღვრელი ღირებულებების დაცვის აუცილებლობა: „საერთაშორისო თამაშის წესებს“, რომლებიც ძირითადად დემოკრატიულობის საბურველშია გახვეული, ზოგჯერ, სიკეთე არ მოაქვს მცირე და მოწყვლადი ქვეყნებისთვის და ამის მაგალითები ისტორიაში მრავალია; ჯერ კიდევ ილია ჭავჭავაძე (ევროპული ღირებულებების მექანიკური გადმოღება, ილიას აზრით, ზოგჯერ „უცხოის ბაძში“, სხვის მოიმედობის მენტალიტეტის ჩამოყალიბებაში გამოიხატებოდა და საფრთხეს უქმნიდა ქართული კულტურის იდენტობას. ილიამ დიდი ძალისხმევა მოახმარა „საკუთარი თავის მოიმედობის“ ლიბერალური კონცეფციის ჩამოყალიბებას), ნიკო ნიკოლაძე და ნოე ჟორდანიას აღნიშნავდნენ, რომ გაევროპელების გზაზე წაბაძვა, ნეოლიბერალური ღირებულებების მექანიკური გადმოღება, ეროვნული იდენტობისთვის განსაკუთრებულ საფრთხეს წარმოადგენს; ეროვნული ინტერესების დაცვის სასიცოცხლო მნიშვნელობისა და ტრადიციულ-მართლმადიდებლური ეროვნული ღირებულებების შენარჩუნების აუცილებლობის პათოსითაა გამსჭვალული კათოლიკოს პატრიარქის ეპისტოლეები, ამავე დროს პატრიარქი მოგვიწოდებს საგარეო გეოპოლიტიკურ ფაქტორების გამოყენების აუცილებლობაზე; საინტერესო მოსაზრებას ავითარებს ოთარ ჭილაძე: „ხალხი, რომელსაც ეროვნული ღირსებისა და სიამაყის გმნობა უჩლუნგდება, ბიოლოგიურ სიცოცხლეს, მართალია აგრძელებს, მაგრამ კი არ მრავლდება, სხვა ხალხებში ითქვიფება, ილექება. საკუთარს კი არ ქმნის, სხვათა შექმნილს იმეორებს, ხოლო სხვა კულტურის მექანიკური გამეორება ერის თვითმკვლევლობას ნიშნავს და ბუნებრივია, აღარ არის საინტერესო დანარჩენი მსოფლიოსთვის“ ო.ჭილაძის უკანასკნელი ინტერვიუ (2013)

<https://forum.ge/?f=29&showtopic=34504502>

საქართველოში პოლიტიკური პროცესების განვითარების დინამიკა უკანასკნელი 30 წლის განმავლობაში აჩვენებს, რომ ხელისუფლებები, პოლიტიკის აქტორების სახეები იცვლება, მაგრამ „პოლიტიკური თამაშის წესები“ ნელი ტემპით ვითარდება დემოკრატიის მიმართულებით: საერთო ტენდენციაა – „დემოკრატია თეორიაში“ (დემოკრატიულ ღირებულებებზე აპელირება პოლიტიკური დღის წესრიგს ქმნის) და ავტორიტარიზმი (სხვადასხვა ხარისხით) პრაქტიკაში; მიუხედავად ამისა, მთლიანობაში აღებული, შეიძლება ითქვას, რომ „დემოკრატიული ღირებულებების დაგროვების“ პროცესი შეუქცევადია და

ქვეყანა აქეთ მიემართება: შემცირდა ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის დამაზიანებელი წინასაარჩევნო რიტორიკა, რომელსაც ადგილი ჰქონდა 90-იან წლებში, შემცირდა ძალადობისკენ მიდრეკილება, 2012 წელს განხორციელდა ხელისუფლების მშვიდობიანი გზით მონაცვლეობა, ქვეყნის პოლიტიკურ კულტურაში მკვიდრდება სამოქალაქო კულტურის ელემენტები, ვითარდება არასამთავრობო სექტორი და სამოქალაქო საზოგადოება, ბიზნესი უფრო სოლიდარული ხდება, იხვეწება საარჩევნო სისტემა და ჩანს სახელმწიფოებრივი აზროვნებისა და „დემოკრატიული პოლიტიკური თამაშების“ კონტურები, თუმცა, როგორც ზემოთაა მითითებული, დღევანდელი მოცემულობა ვერ აკმაყოფილებს გამჭვირვალე ევროპული დემოკრატიულ-ლიბერალური ღირებულებების მოთხოვნებს და კვლავ კულისებში მიიღება მნიშვნელოვანი პოლიტიკური გაწყვეტილებები და „პოლიტიკური თამაშის“ ევროპული ტიპის საჯარო პოლიტიკაზე გადასვლა შეფერხებულია.

საქართველოში პოლიტიკური პროცესი ძირითადად ვითარდება ლიბერალიზმისა და კონსერვატიზმის იდეოლოგიებისა და ღირებულებების გარშემო, რომელშიც ლიბერალიზმი გაიგივებულია ევროპულ დემოკრატიულ ფასეულობებთან, ხოლო კონსერვატიზმში მოიაზრება მხოლოდ რუსულ სამყაროზე (ავტორიტარიზმი, მართლმადიდებლური მესიანიზმი) საგარეო პოლიტიკური ორიენტაცია.

თეორიულ ჭრილში თუ გადავიყვანთ აღნიშნულ დაპირისპირებას, შეგვიძლია აღვნიშნოთ, რომ მემარცხენე და მემარჯვენე პოლიტიკურ ძალებს შორის თითოეულის ღირებულებების უპირატესობის დასაბუთება პოლიტიკური კონფლიქტისა და დაპირისპირების მიზეზია და მას მოხერხებულად იყენებენ პოლიტიკურ თამაშებში: ლიბერალები უფრო მეტ უპირატესობას ანიჭებენ გარდაქმნებს, ცვლილებებს, უთანასწორობის დაძლევას, კონსერვატიული იდეოლოგია ფოკუსირებულია ტრადიციული ფასეულობების დაცვაზე, რომელიც ხშირად სარწმუნოებასთან გადაიკვეთება; ორივე პოლიტიკური ძალა პოლიტიკურ ბრძოლაში იყენებს ყველა რესურსს, თუმცა წარმატების პერსპექტივა უფრო კონსერვატორების მხარესაა, რადგანაც გაცილებით იოლია არსებულის შენარჩუნება (რომლებიც საუკუნეების განმავლობაში ტრადიციად ყალიბდებოდა), ვიდრე მისი შეცვლა. (ნანახია 12.3.2023 <https://royalsocietypublishing.org/doi/10.1098/rstb.2020.0135>)

საქართველოს შემთხვევაში პოლიტიკური პარტიებში სუსტადაა გამოხატული იდეოლოგიური ორიენტაციები, ღირებულებითი კუთვნილება, რომელსაც საარჩევნო კონიუნქტურიდან გამომდინარე ხშირად იცვლიან; ჩვენ სინამდვილეში, ლიბერალობა და კონსერვატორობა გამოიყენება მხოლოდ დისკრედიტაციის მიზნით: კონსერვატორი თუ ხარ, მაშასადამე პუტინის რეჟიმს უჭერ მხარს (სხვათა შორის ეს ნარატივი აქტიურად გამოიყენება ტრამპისა და ბაიდენის წინასაარჩევნო კამპანიაში), რაც ქართულ პოლიტიკაში ოპონენტის არადემოკრატიულობის დამამტკიცებელი მთავარი არგუმენტია, ხოლო ლიბერალობა დემოკრატიულობისა და პროევროპულობის განმსაზღვრელი ნიშანია; იდეოლოგიური დაპირისპირების პროცესში მხარეები ხშირად იშველიებენ მართლმადიდებლური ეკლესიის პოზიციას, რომელიც ქართულ სინამდვილეში ყველაზე ავტორიტეტულ ინსტიტუტად ითვლება, ამიტომ, ლიბერალები უტყვენ მართლმადიდებლურ-ქრისტიანულ ფასეულობებს, ახდენენ სასულიერო პირების, კათოლიკოს პატრიარქის დისკრედიტაციას; ხშირად,

პოლიტიკური თამაშები, განსაკუთრებით წინასაარჩევნო პერიოდში, აგრეთვე სექსუალური უმცირესობების უფლებების დაცვის დროს, ძალადობაშიც გადადის, ხოლო თავის მხრივ კონსერვატორები ლიბერალებს პატრიოტიზმს, რწმენას, ეროვნულობას უწუნებენ და აქტიურად წარმართავენ ოპონენტების დემონიზაციის პროცესს.

ლიბერალობისა და კონსერვატორობის ფორმატში პოლიტიკური თამაშების წარმართვა იმითაცაა განპირობებული, რომ ნაკლებია საზოგადოებრივი პოლიტიკური ცნობიერების დონე საქართველოში; ილია ჭავჭავაძე ჯერ კიდევ ასი წლის წინ ამტკიცებდა (ლიბერალი უნდა კონსერვატორობდეს, კონსერვატორი ლიბერალობდეს), რომ დემოკრატია უნდა იდგეს ორივე იდეოლოგიაზე და ამის მაგალითად ბრიტანეთისა და აშშ-ის პოლიტიკურ სისტემას იშველიებდა, ილიამ ივარაუდა კონსერვატორული და ლიბერალური ღირებულებების დაახლოების აუცილებლობა და პირველმა პოლიტიკური აზროვნების ისტორიაში გაიაზრა ჭადრაკისა და პოლიტიკის ანალოგია. ო. გოგიაშვილი (2016), დღეს, ნონსესია ის რომ ქვეყანაში პოლიტიკური ძალები კონსერვატორობას ავტორიტარიზმთან და რუსეთთან აიგივებდეს.

პოლიტიკური პროცესის მთავარი თავისებურება საქართველოში განპირობებულია პოლიტიკური პლურალიზმის განვითარების დაბალი დონით; მოსახლეობა, რომლის პოლიტიკურ კულტურაში ეთნიკური და რელიგიური შემწყნარებლობის, ტოლერანტობის მდიდარი ტრადიციები არსებობს, შეუთავსებლობას ავლენს პოლიტიკური შეხედულებების მრავალფეროვნების თვალსაზრისით; ქართულ სინამდვილეში არ გვხვდება კონსტრუქციული ოპოზიცია, არ არსებობს საერთო ეროვნული ინტერესების, დემოკრატიის საბაზისო ღირებულებების ირგვლივ პოლიტიკურ აქტორებს შორის თანამშრომლობის მაგალითი-ამის მიზეზი კომპლექსურია: გარდამავალი პერიოდის ყველა ხელისუფლება დღემდე (სხვადასხვა ხარისხით) თავს თვითკმარ პოლიტიკურ ძალად აცხადებდა და აცხადებს და ოპოზიციისგან, არასამთავრობო სექტორისაგან დისტანცირდება და დამოუკიდებლად ღებულობს პოლიტიკურ გადაწყვეტილებებს; ერთი მხრივ, ხელისუფლება ახდენს არასამთავრობო სექტორის სრულ დისკრედიტაციას, აიგივებს ოპოზიციასთან და მეორე მხრივ, სურს მიიღოს კანონი, რაც საშუალებას მისცემს სამართლებრივ საკანონმდებლო ბაზაზე დაყრდნობით ლეგიტიმურად გააკონტროლოს არასამთავრობო სექტორის საქმიანობა, დაფინანსების წყაროების წარმომავლობა და სხვა, რაც იდეაში სახელმწიფოსა და პასუხისმგებლიანი ხელისუფლებების სუვერენული უფლებაა; დაპირისპირების სიმძაფრე, რომელიც განპირობებულია ხელისუფლების, ოპოზიციის, არასამთავრობო სექტორის თანაარსებობის დინამიკით, კანონიერ ეჭვს აჩენს, რომ საჭიროების შემთხვევაში, ხომ არ მოხდება მიღებული საკანონმდებლო აქტის ინტერპრეტაცია და შეიზღუდება არასამთავრობო სექტორი, რომლის არსებობა და განვითარების ხარისხი დემოკრატიული, გამჭვირვალე პოლიტიკის მთავარი გარანტიაა. ამ პროცესში, ძალიან სცოდავს ოპოზიცია და არასამთავრობო სექტორიც, მათთვის არ არსებობს საერთო სახელმწიფოებრივი ინტერესები და ხშირად ქვეყნის გარეთ გააქვთ დამახინჯებული ინფორმაციები და მიზანმიმართულად აზიანებენ ქვეყნის იმიჯს სართაშორისო ასპარეზოზე (ევროკავშირში, საერთაშორისო ორგანიზაციებსა და აშშ-ი) ამის დასტურია ოპოზიციონერი პარლამენტარების აღიარება, რომ მათი ევროპული ვოიაჟების მთავარი სამიზნე იყო კანდიდატის სტატუსის არ მიღების პოლიტიკა და ფაქტობრივად ვიწრო

პარტიული ინტერესების ეროვნულ ინტერესებზე მაღლა დაყენების პოლიტიკის გატარება; ევროკავშირის სხვადასხვა ინსტიტუტებში მიღებული გადაწყვეტილებების ირგვლივ დოკუმენტების განსხვავებული ინტერპრეტაციის პრაქტიკაა დამკვიდრებული ქართულ პოლიტიკაში და მთელი ძალისხმევა პიროვნული შეურაცყოფებისა და დისკრედიტაციისკენ არის მიმართული: „მტრის ხატის“ მოდელირების პრაქტიკა, რომელიც პოლიტიკური ოპონენტების განადგურების ხერხების ერთობლიობას წარმოადგენს და ტოტალიტარულ-ავტორიტარული რეჟიმების პოლიტიკური თამაშების აუცილებელი ელემენტი იყო, კვლავ აქტიურად გამოიყენება თანამედროვე ქართულ პოლიტიკურ სცენაზე: „მტრის ხატის“ მოდელირების პროცესში აქტიურადაა ჩაბმული ძალოვანი სტრუქტურები, მონტაჟდება პოლიტიკური ოპონენტების მაკომპრომეტირებელი ფარული ჩანაწერები, იხარჯება მატერიალური რესურსები, აქტიურობენ პარტიული ექსპერტები და ა.შ; ქართული პოლიტიკური სცენის აქტორები ძირითადად ღირსების და პატივის შელახვის რიტორიკითა არიან დაკავებული, ურთიეთთანამშრომლობისა და კონსტრუქციული დიალოგისკენ მზაობა არც ერთი მხრიდან არ იკვეთება; დიდია იმის ალბათობა, რომ მოახლოებული არჩევნები კიდევ უფრო გაზრდის რადიკალიზაციას.

საბოლოო ჯამში, სახელისუფლებო ელიტის რიტორიკაში იკვეთება ტენდენცია, რომ ოპოზიციის არ არსებობის პირობებში და ცრუ ოპოზიციური პოლიტიკური სპექტრის შექმნის საფუძველზე (ამის მდიდარი ტრადიცია არსებობს დღემდე) დამოუკიდებლად შეუძლიათ დემოკრატიზაციის პროცესის წარმართვა, რასაც თეორიაში არ შეიძლება ეწოდოს დემოკრატია იმ რეჟიმს, სადაც ოპოზიციას არ აქვს ლეგიტიმური ბერკეტები გააკონტროლოს ხელისუფლება—წერს ალმონდი და ვერბა ნაშრომში „სამოქალაქო კულტურა და დემოკრატიის სტაბილურობა“ და პრაქტიკაშიც არ არის დადასტურებული მსგავსი შემთხვევა (ქვეყნის წარმატებული ტრანსფორმაციის გზაზე საკმარისი არ არის ხელისუფლების შენარჩუნების ხელოვნება, რომელიც შევარდნაძის დროიდან დამკვიდრდა სახელისუფლებო ელიტების შიგნით).

საქართველოს პოლიტიკურ კულტურაში ქვეშევრდომის ორიენტაციების სიჭარბე განაპირობებს პოლიტიკური პროცესის პერსონალიზაციას—პოლიტიკურ ლიდერზე ემოციური მიზმულობის მაღალ ხარისხს; ლიდერის არსებობა განვითარებული დემოკრატიების პოლიტიკური თამაშის წესების ორგანული ელემენტია, მაგრამ განსაკუთრებით დიდია მათი როლი შედარებით მცირე ზომისა და ეკონომიკურად განვითარების დაბალ საფეხურზე მდგომი ქვეყნებისთვის, სადაც სუსტია დემოკრატიული ინსტიტუტები და კითხვის ქვეშაა დამოუკიდებლობისა და სუვერენიტეტის პერსპექტივები. ლიდერზე ზედმეტი ირაციონალური დამოკიდებულება ან ერთი ადამიანის მიერ ქვეყნის ეკონომიკური აყვავების მოლოდინი, ყოველთვის პოლიტიკური რომანტიზმისა და იდეალიზმის გამოხატულებაა: ასე იყო ქართულ სინამდვილეში ზვიად გამსახურდიასთან, დღეს ბიძინა ივანიშვილთან და მიხეილ სააკაშვილთან მიმართებაში; პოლიტიკური ძალები დღეისათვის ძირითადად ამ ორი ლიდერის გარშემოა კონსოლიდირებული; სავარაუდოდ, მათი დაპირისპირების ჭრილში წარიმართება 2024 წლის საპარლამენტო არჩევნები, თუმცა დღის წესრიგიდან მოიხსნება ოპოზიციური ნარატივი „არაფორმალური მმართველობა“;

„ქართულმა ოცნებამ“ ბიძინა ივანიშვილის ხელმძღვანელობით, „პოლიტიკური თამაშის წესებში“ დაამკვიდრა დემოკრატიულობისათვის განმსაზღვრელი ელემენტი-ხელისუფლების მშვიდობიანი მონაცვლეობის პრაქტიკა, როცა სამართლიანი არჩევნების გზით შეიცვალა ხელისუფლება და გარკვეული აზრით შეცვალა დამკვიდრებული ძალადობრივი ბრძოლის პოლიტიკური პრაქტიკა; ასევე, ქართული პოლიტიკური სცენის აქტორებისთვის უცნობი იყო ხელისუფლებიდან ნებაყოფლობითი წასვლა-მოსვლის პრეცედენტი, რომელიც კვლავ ივანიშვილის სახელს უკავშირდება; უაღრესად დიდია მისი დამსახურება ეროვნული ინტელიგენციის, მატერიალური და სულიერი კულტურის გადარჩენა-განვითარების სფეროში (800-ამდე მეგლის რეაბილიტაცია განხორციელდა „ქართუ“ ფონდის მიერ) და მთლიანად ქვეყნის წინაშე; საკმარისად დამაჯერებელია არგუმენტები, რომ მისი პოლიტიკაში მოსვლა არაა განპირობებული გამდიდრების, ხელისუფლებისმოყვარეობის, განდიდების მოტივებით, მაგრამ მიუხედავად ყველაფრისა ერთ პიროვნებაში ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების და სუვერენიტეტის დაცვის გარანტიების მიება, აგრეთვე, გარედან ევროკავშირის, სტრატეგიული პარტნიორებიდან შემომავალი დირექტივების უსიტყვო შესრულება, მოიმედოობის, „საშემსრულებლო“, ქვეშევდრდომის ორიენტაციების პოლიტიკური კულტურის თამაშის წესების განმტკიცებას უწყობს ხელს და ავტორიტარიზმისკენ მიდრეკილებების მაჩვენებელია.

საქართველოში დამკვიდრებული პოლიტიკური თამაშის წესებზე დიდ გავლენას ახდენს ჩვენი ეროვნული ხასიათის, მენტალიტეტის თავისებურება, რომელიც გამოიხატება ვახუშტი ბატონიშვილის ფრაზაში: „კეთილ ბოროტზე ადრე მიმდრეკნი“; მართლაც, მასში ნათლად ჩანს ქართველების ეროვნული ხასიათის სპეციფიკა, რომელიც საწინააღმდეგო პოლუსებზე დგომის ორიენტაციებშია გამოხატული, ნაკლებად რაციონალურია და ემოციური ქცევის ელემენტებითაა გაჯერებული: უკიდუგანო ჰუმანიზმის გამოხატულების მაგალითია „ვეფხისტყაოსნის“ ხალხური ბალადა, ამავე დროს მტრობისა და დაპირისპირების მდიდარი ისტორია გაგვაჩნია; სახელმწიფოებრივი აზროვნების კულტურა არ იკვეთება ქართული პოლიტიკური სცენის აქტორების მიერ დამკვიდრებულ პოლიტიკურ თამაშებში; მიგვაჩნია, რომ ეს ფაქტორი ზემოთ ჩამოთვლილ მიზეზებთან ერთად განაპირობებს პოლიტიკურ პოლარიზაციას.

პოლიტიკური თამაშის წესების თავისებურებებზე ქართულ სინამდვილეში შეიძლება გაუთავებელი საუბარი, მაგრამ ეს პრობლემას ვერ გადაწყვეტს და ამ გზით იგი ვერ გარდაიქმნება დემოკრატიულ საჯარო პოლიტიკად, სადაც კონსენსუსი იქნება მიღწეული კანონის უზენაესობაზე, დაცული იქნება პოლიტიკური პლურალიზმის პრინციპები და დემოკრატიის სხვა საბაზისო ღირებულებები; მდგომარეობის გამოსწორების მზა რეცეპტი, რომელიც ქართულ სინამდვილეში წარმატების გარანტიას მოგვცემს არ არსებობს, მაგრამ განვითარებული დემოკრატიების გამოცდილების ანალიზი საშუალებას იძლევა გამოვყოთ ხელისუფლების საქმიანობაში გარკვეული პრიორიტეტები, რომლებიც ვფიქრობთ ნაწილობრივ შეცვლის პოლიტიკური პროცესის დინამიკას.

პოლიტიკური სისტემის, ხელისუფლების უპირველესი ფუნქცია არის პოლიტიკური მიზნების, პრიორიტეტების, მიმართულებების განსაზღვრა, სახელმწიფოს, სამოქალაქო საზოგადოების, ბიზნესის ინსტიტუციონალიზებული თანაარსებობის სამართლებრივი

მექანიზმების შემუშავება გრძელვადიან პერსპექტივაში; მაგალითი შეიძლება ავიღოთ ჩვენი სტრატეგიული პარტნიორისგან, ჩინეთისგან, რომელმაც „ღია რეფორმების“ პოლიტიკური კურსისა და სტრატეგიულ კონცეფციაზე დაყრდნობით მიაღწია მსოფლიო ეკონომიკასა და პოლიტიკაში ლიდერობას, მათ იციან თუ როგორი იქნება ჩინეთი 2050 წელს;

საქართველოს სტრატეგიული განვითარების, ქვეყნის ეკონომიკური და პოლიტიკური განვითარების მიმართულებების კონცეფცია, რომელიც ჩამოყალიბებულია მთავრობის მიერ 2022 წლის 3 ნოემბერს გამოქვეყნებულ 213 გვერდიან დოკუმენტში „ხედვა 2030 საქართველოს განვითარების სტრატეგია“ (<https://faolex.fao.org/docs/pdf/geo215987.pdf>), რომლის თანმიმდევრული რეალიზაციაზე ფაქტობრივად დამოკიდებული იქნება წარმატებები, როგორც საშინაო, ისე საერთაშორისო ასპარეზზე: დოკუმენტში, ქვეყანაში არსებული სიტუაციის ანალიზის საფუძველზე, ჩამოყალიბებულია ქვეყნის სტრატეგიის ხედვა, მიზნები, ამოცანები: საგარეო პოლიტიკა, რუსეთ–საქართველოს კონფლიქტის მშვიდობიანი მოგვარება, საზოგადოებრივი უსაფრთხოება, სოციალურ და ეკონომიკურ პოლიტიკა, სახელმწიფო მმართველობა, სტრატეგიის განხორციელებაზე მონიტორინგი და შეფასებები. ვფიქრობთ აღნიშნულ დოკუმენტში გაწერილი გრძელვადიანი გარდაქმნების რეალიზაცია მნიშვნელოვანი ნაბიჯი იქნება ევროინტეგრაციის, დემოკრატიზაციისა და ეკონომიკური განვითარების გზაზე და დაძლეული იქნება გარდამავალ პერიოდში ხელისუფლების საქმიანობის კამპანიური ხასიათი, სტრატეგია არ დარჩება დეკლარირების დონეზე და მისი მიღება წინა საარჩევნო პიარით არ იქნება განპირობებული.

„პოლიტიკური თამაშის წესებში“ დემოკრატიულობის ელემენტებს დიდწილად განაპირობებს მთავრობასა და ბიზნესს შორის თანამშრომლობის კონსტრუქციული მოდელის ჩამოყალიბება, რომელიც ინსტიტუციონალიზებული იქნება, იფუნქციონირებს სამართლებრივ ჩარჩოებში და გაიზრდება ურთიერთნდობის ხარისხი; საქართველოს მთავრობებს არ გააჩნიათ კერძო სექტორთან ურთიერთქმედების ეფექტური მოდელი, საკმარისი არ არის ანტიმონოპოლისტური და ანტიკორუფციული ინსტიტუტების საქმიანობა; ურთიერთობა ბიზნესსა და ხელისუფლებას შორის ატარებს სიტუაციურ ხასიათს, ეფექტურობას მოკლებულია დირექტიული მოდელი, რომელშიც ხელისუფლება დომინანტური პოზიციებიდან არჩევს ბიზნესთან ურთიერთობებს, ისინი უპირატესად ერთჯერად ხასიათს ატარებენ, თუმცა ასეთი ქმედებები, მაგ: წამლებზე, საწვავზე და ა.შ ფასების დაკლება, კონკურენციის კანონის დარღვევის გამო, მოსახლეობის მიერ მოწონებული და სამართლებრივად გამართული ნაბიჯია მთავრობის მხრიდან, ასევე, ბიზნესისა და სახელმწიფოს კონსტრუქციული თანამშრომლობის გზაზე წინ გადადგმული ნაბიჯია უფასო მედიკამენტების პროგრამა, რომელიც მოსახლეობის ფართო სპექტრს მოიცავს;

მაგრამ, დღეისათვის შეზღუდული კომუნიკაციაა ბიზნესსა და ხელისუფლებას შორის ქვეყნის განვითარების პრიორიტეტებზე, საზოგადოებრივ ინტერესებზე და საერთოდ მთავრობა მეტს უნდა ცდილობდეს ბიზნესი მეტად სოლიდარული გახადოს; პრივატიზაციის პროცესი მოითხოვს მეტი გამჭვირვალობის მექანიზმების შემუშავებას, არ შეიძლება ერთი და იგივე ბიზნეს ჯგუფები, რომლებიც ხელისუფლებასთან არის დაახლოებული, იმარჯვებდნენ ტენდერებში, და ამავე დროს მათ მიმართ კანონი ლმობიერი იყოს შემდგომი

ვალდებულებების შესრულების პროცესში; მთავრობა ხელსაყრელ გარემოს ქმნის ბიზნესის განვითარებისთვის და ამ მაჩვენებლებით ბევრ დემოკრატიებს ვუსწრებთ, მაგრამ ამავე დროს საჭიროა, რომ ბიზნესმენებმა გაითავისონ ხელისუფლებასთან კონსტრუქციული თამაშრომლობის აუცილებლობა (არ ატარებდეს ეპიზოდურ ხასიათს) და თავიანთი ფინანსები ცალკეული პოლიტიკური ძალების დესტრუქციული ქმედებებისა და ვიწრო კლანური ინტერესებისათვის არ გამოიყენონ, თუმცა ფაქტია, რომ ბიზნესის წარმატებაში დიდია ხელისუფლებასთან ახლოს დგომის მოტივაცია და ხშირად ამგვარი ქმედების მიზეზი ეს გარემოებაც არის; ამავე დროს საჭიროა ბიზნესინტერესების ლობირების სამართლებრივი მექანიზმის შექმნა; ლობიზმი საზოგადოებრივი საქმიანობის ნებისმიერ სფეროში გამჭვირვალე უნდა იყოს და ამ მიმართულებით საკანონმდებლო ბაზის მოწესრიგება გადაუდებელი ამოცანაა.

პოლიტიკური კორუფციის დაძლევა მხოლოდ პოლიტიკის მეტი გამჭვირვალობის მექანიზმების შექმნით არის შესაძლებელი და ასეთი აპრობირებული პრაქტიკა გულისხმობს სამოქალაქო საზოგადოების, არასამთავრობო სექტორის გაძლიერებას ქვეყანაში; ხელისუფლება ამაზე უნდა ზრუნავდეს, მაგრამ როგორც ზემოთ იყო აღნიშნული, ჩვენს სინამდვილეში არასამთავრობო სექტორთან ურთიერთობა მტრული დაპირისპირების ჭრილში ვითარდება და ორივე მხარე ცდილობს მოახდინონ ერთმანეთის დემონიზაცია და ამ მიმართულებით იყენებენ „მტრის ხატის“ მოდელირების აპრობირებულ მოდელებს; არასამთავრო ორგანიზაციებთან ურთიერთობის ნორმალიზება სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის ამოცანაა, მას სჭირდება სამართლებრივი მექანიზმები, საზოგადოებასთან ინტენსიური კომუნიკაცია, დამაზიანებელი რიტორიკის ამოღება პოლიტიკური ლექსიკონიდან, რადგანაც ქვეყნის დემოკრატიული განვითარების გზა, სახელმწიფოსა და სამოქალაქო საზოგადოების ურთიერთთანამშრომლობის მოდელზე გადის.

ამრიგად, პოლიტიკური თამაშის დემოკრატიული მოდელის დასამკვიდრებლად საჭიროა სახელმწიფომ მაკოორდინირებელი როლი ითამაშოს მთავრობის, ბიზნესისა და არასამთავრობო სექტორის საქმიანობის პროცესში, შეიმუშაოს ურთიერთთანამშრომლობის მოდელი, რომელიც ურთიერთკონტროლის სამართლებრივი მექანიზმების შექმნასთან ერთად გულისხმობს პოლიტიკური გადაწყვეტილებების პროცესში ოპოზიციურ ელიტასთან ერთად მათ ჩართულობას; საჭიროა პოლიტიკური თამაშის პროცესში, ანტისახელმწიფოებრივი, ეროვნული ინტერესების დამაზიანებელი ქმედებების გამორიცხვა, როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე მის ფარგლებს გარეთ; ამ გზაზე ურთიერთბრალდებების და დაპირისპირების პოლიტიკა აზიანებს დემოკრატიზაციის, ევროპული კონსენსუალური პოლიტიკის გატარების პერსპექტივებს.

დემოკრატიული „პოლიტიკური თამაშის წესების“ დამკვიდრებაში და საზოგადოებრივი ცხოვრების დემოკრატიზაციის, ადამიანის უფლებების დაცვის, კორუფციის დაძლევის პროცესში დიდია კანონის უზენაესობისა და დამოუკიდებელი სასამართლოს როლი (მისასალმებელი დინამიკაა თუ 2011 წლისთვის ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში წარმოებაში იყო მიღებული საქართველოს წინააღმდეგ შეტანილი 3000 -ზე

მეტი საქმე, წელს უკვე ეს რიცხვი შემცირდა 20-ჯერ 147-ამდე შემცირდა (ნანახია 11.1 2024 https://garibashvili.ge/ka/n/all/mtavrobis_mushaobis_2023_tslis_angarishis_tsardgena/); დამოუკიდებელი სასამართლოს გარეშე კორუფციის დაძლევა და საჯარო, „ღია თამაშის“ წესების დამკვიდრება შეუძლებელია (ამის ნათელი დადასტურება ამერიკული დემოკრატიის განვითარების ისტორია); ამ მიმართულებით ხელშესახები წარმატებები იქნა მიღწეული ქართული ოცნების ხელისუფლების მიერ, რაც ოპტიმისტური მომავლის პერსპექტივებს აჩენს; ამის დასადასტურებლად მოვიყვანთ საქართველოს პრემიერ მინისტრის წლიურ ანგარიშში მოყვანილ ავტორიტეტული საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ გამოქვეყნებულ რეიტინგების ჩამონათვალს, რომელთა საანდობა ეჭვს არ იწვევს: World Justice Project"-ის მიხედვით, „კანონის უზენაესობის ინდექსში“ საქართველო აღმოსავლეთ ევროპისა და ცენტრალური აზიის რეგიონში პირველ ადგილზე არის, საშუალო შემოსავლიან ქვეყნებს შორის მე-6 ადგილს იკავებს; მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის „გლობალური კონკურენტუნარიანობის ანგარიშის“ თანახმად, რომელიც მსოფლიო ბანკმა „გლობალური მმართველობის ინდიკატორების“ პროექტის ფარგლებში გამოაქვეყნა, საქართველო უსწრებს ევროკავშირის და ნატოს წევრ მრავალ სახელმწიფოს. კორუფციის კონტროლის რეიტინგში საქართველო მსოფლიოში მე-20, ევროპაში 11-ე, პოსტსაბჭოთა ქვეყნებს შორის მე-2 ადგილზეა. ამავე, ანგარიშის თანახმად, ევროპის კანონის უზენაესობის რეიტინგში საქართველო მსოფლიოში 29-ე, ევროპაში მე-14 ადგილზეა, პოსტსაბჭოთა ქვეყნებს შორის მე-3 ადგილზეა; „დემოკრატიის მრავალფეროვნების“ წლევანდელ „დემოკრატიის ანგარიშში“ დემოკრატიზაციის 10-წლიანი პროგრესით საქართველო მსოფლიოს 179 ქვეყანაში საუკეთესო ათეულშია. ეს არის 11-წლიანი მუშაობის შედეგი. თითქმის 180 ქვეყანაში საუკეთესო ათეულში მოხვდა ქვეყანა დემოკრატიზაციის ანგარიშში; გლობალური სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციის „Transparency International“ მიერ 2022 წელს გამოქვეყნებულ „კორუფციის აღქმის ინდექსში“, მსოფლიოს 180 ქვეყანას შორის საქართველო 41-ე ადგილზეა და რეგიონში ლიდერია; ევროპის ანტიკორუფციული და სახელმწიფო აღმშენებლობის კვლევის ცენტრის (ERCAS) მიერ გამოქვეყნებული ანგარიშის „გამჭვირვალობა ომიანობის ჟამს“ მიხედვით, საქართველო მე-17 ადგილს იკავებს წლევანდელ „გამჭვირვალობის ინდექსში“ და უსწრებს ევროკავშირის 15 წევრ სახელმწიფოს და დიდი შვიდეულის 4 ქვეყანას; „Fraser Institute“-ის მიერ გამოქვეყნებულ ანგარიშში, ცნობილი ინსტიტუტი, „მსოფლიოს ეკონომიკური თავისუფლება“ საქართველო 165 ქვეყანას შორის 25-ე ადგილს იკავებს და მსოფლიოს ყველაზე თავისუფალი ეკონომიკის ქვეყნებს შორისაა; ისეთ ინდექსებში, როგორც არის კორუფციისგან თავისუფლება, საქართველო მსოფლიოში 33-ე ადგილზე გავიდა წელს, ევროპის საუკეთესო ოცეულში მოხვდა, ხოლო აღმოსავლეთ ევროპის და ცენტრალური აზიის რეგიონში პირველი ადგილი დაიკავა; „Fraser Institute“-ის მიერ გამოქვეყნებულ ანგარიშში, ცნობილი ინსტიტუტი, „მსოფლიოს ეკონომიკური თავისუფლება“ საქართველო 165 ქვეყანას შორის 25-ე ადგილს იკავებს და მსოფლიოს ყველაზე თავისუფალი ეკონომიკის ქვეყნებს შორისაა; „Freedom House“ მიერ გამოქვეყნებული „ინტერნეტის თავისუფლების ინდექსის“ თანახმად, საქართველოს 100-იდან 76 ქულა მიენიჭა და „თავისუფალი ქვეყნების“ სიაში მსოფლიოს 70 ქვეყანას შორის მე-9 ადგილზეა; მსოფლიოს

მოწინავე შვეიცარულმა ანალიტიკურმა ცენტრმა - Global Risk Profile-მა - „გლობალური კორუფციის ინდექსი 2023“ გამოაქვეყნა. საქართველო 2 ადგილით დაწინაურდა, მსოფლიოს თითქმის 200 ქვეყანასა და ტერიტორიას შორის საუკეთესო 25%-ში, 43-ე ადგილზე ; შავიზღვისპირეთში, კავკასიასა და ცენტრალურ აზიაში კი, რა თქმა უნდა, პირველ ადგილზე გავიდა „კორუფციის დაბალი დონის“ მიხედვით (ნანახია 11.1 2024 https://garibashvili.ge/ka/n/all/mtavrobis_mushaobis_2023_tslis_angarishis_tsardgena);

დასკვნა

„პოლიტიკური თამაშის წესები“ ნებისმიერი ქვეყნის საშინაო და საგარეო პოლიტიკის ორგანული ნაწილია და ძირითადად მისი მიზანი ქვეყნის შიგნით ძალაუფლების, დაუფლება, გაფართოება, რესურსებზე კონტროლია, ხოლო საერთაშორისო ასპარეზზე უპირატესად გავლენის გაფართოებას, წესრიგის შეცვლას, ეკონომიკური განვითარების უტილიტარულ მიზნებს ემსახურება; თამაშის წესები შეიძლება ეყრდნობოდეს საერთაშორისო სამართლით დადგენილ ნორმებს, ერთმანეთთან თანხვედრაში იყოს წესრიგი და სამართლიანობა ან კიდევ ატარებდეს ფორმას „თამაში წესების გარეშე“, სცილდებოდეს დემოკრატიული ინსტიტუციების ფარგლებს;

თამაშის წესების შეფასება საზოგადოებაში დადგენილი მორალურ–ზნეობრივ ნორმების პოზიციიდან არასწორია, რადგანაც პოლიტიკა საზოგადოებრივი საქმიანობის ავტონომიური სფეროა და იქ მოქმედებს სპეციფიკური კანონზომიერებები, რომლებიც უმრავლეს შემთხვევაში წინააღმდეგობაში მოდის „სამართლიანი სამართლის“ იდეალურ, მორალურ პრინციპებთან.

პოლიტიკური თამაშის წესების სტრუქტურული ელემენტები გარეგნულად იდენტურია ყველა ქვეყანაში: პოლიტიკის სუბიექტები, ობიექტები (ხელისუფლება), ძალაუფლების დაუფლების ხერხები, მეთოდები მოტივები, თუმცა შინაარსობრივი თვალსაზრისით დიამეტრალურად განსხვავებულია თითოეული კომპონენტი რეჟიმების მიხედვით; უმრავლეს შემთხვევაში პოლიტიკური მოტივები და მიზნები ერთმანეთს ემთხვევა.

საქართველოში დამკვიდრებული თამაშის წესები გარდამავალ ეტაპზეა, ერთ მხარესაა ავტორიტარული პოლიტიკისთვის დამახასიათებელი ბრძოლის ელემენტები (კულისებში პოლიტიკური გადაწყვეტილებების მიღება, პოლიტიკური ოპონენტების დაშინება–დემონიზაცია და მათი „მტრის ხატად“ მოდელირების პრაქტიკა, არასამთავრო ორგანიზაციების კრიტიკა და მათი ჩამოშორება პოლიტიკური პროცესიდან, მმართველი ელიტის თვითკმარ პოლიტიკურ ძალად აღქმა, ლიდერზე ემოციური მიზმულობა და სხვა), ხოლო მეორე მხარეს, დემოკრატიის და საჯარო– ღია პოლიტიკის მახასიათებლები, რომლის დამკვიდრების მიმართულებით მნიშვნელოვანი მონაპოვარია ქვეყნისთვის ევროკავშირის კანდიდატის სტატუსის მიღება;

და ბოლოს, ქვეყანაში თანდათანობით ფეხს იკიდებს ლიბერალურ–დემოკრატიული ფასეულობები, ძლიერდება კონსენსუალურობისა და თანხმობის ელემენტები პოლიტიკის აქტორებს შორის დემოკრატიის საბაზისო ღირებულებების ირგვლივ, და გამჭვირვალე ხდება პოლიტიკის წარმოება საშინაო და საერთაშორისო დონეზე; ჩვენი აზრით საქართველოს შეუძლია დემოკრატია ააშენოს „უჩვეულო ადგილას“ მაგშტადტი (2010) გვ 205–208; ამის ვარაუდს იძლევა ეთნიკური და რელიგიური ტოლერანტობის მრავალსაუკუნოვანი ტრადიცია, განათლების დონე, ეროვნული უნიკალური კულტურის პოტენციალი, ხალხის მენტალიტეტი, ელიტების საგარეო პოლიტიკური ორიენტირები და ფასეულობები.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. ალმონდი, ვერბა (2009) სამოქალაქო კულტურა და დემოკრატიის სტაბილურობა ჟურნ „სოლიდარობა“ 2009 №2 (29)
2. Political games of attack and defence (2020)
<https://royalsocietypublishing.org/doi/10.1098/rstb.2020.0135>
3. [Keith Preston](#) (2020) ДЖЕЙМС БЕРНХЭМ: КЕМ ОН БЫЛ И ЧТО ОСТАВИЛ ЧЕЛОВЕЧЕСТВУ. ЧАСТЬ 1. https://petrimazepa.com/ru/dzheymys_bernkhem_kem_on_byl_i_chno_ostavil_chelovechestvu_chast_1.
4. ო. გოგიაშვილი (2016) ილია დღეს
5. ოთარ ჭილაძის უკანასკნელი ინტერვიუ (2013)
<https://forum.ge/?f=29&showtopic=34504502>
6. ხედვა 2030 საქართველოს განვითარების სტრატეგია (2022)
<https://faolex.fao.org/docs/pdf/geo215987.pdf>
7. ირაკლი ღარიბაშვილი (2023) მთავრობის მუშაობის ანგარიში.
https://garibashvili.ge/ka/n/all/mtavrobis_mushaobis_2023_tslis_angarishis_tsardgena
8. თომას მაგშტადტი (2010) გავიგოთ პოლიტიკა

„Rules of political game“ in Georgia

Avtandil Tukvadze¹; Elene Gelashvili²

¹Doctor of political science, TSU associate professor; ²assistant professor, doctoral student

Abstract

“Rules of the political game” are an organic part of the domestic and foreign policy of any country, and its main goal is to gain power, expand dominance and control over resources within the country, in the international arena they mainly serve the utilitarian goals of economic development, expansion of influence, change of order; The rules of the game may be based on the norms established by international law, consistent with order and justice, or take the form of a “game without rules”, going beyond the framework of democratic constitutions;

It is incorrect to evaluate the rules of the game from the standpoint of moral and ethical standards established in society, since politics is an autonomous sphere of social activity and there are certain patterns in it, which in most cases contradict the ideal principles of “fair law.”

The structural elements of the rules of the political game are outwardly the same in all countries: political subjects, objects (government), methods of gaining power, methods and motives, but in content the independent component is diametrically different according to the regimes; In most cases, political motives and goals coincide.

The rules of the game that have developed in Georgia are in a transitional stage, on the one hand of which there are elements of struggle characteristic of authoritarian politics, and on the other - for democracy, supporters of public, open politics; In general, liberal democratic values are gradually gaining strength, and especially the country's acceptance of EU candidate status means strengthening the process of European integration, developing a consensus, democratic transparent policy at the domestic and international level, in which, along with the ruling party, civil society institutions and the opposition will be actively involved and business elite; In our opinion, Georgia can build democracy in an “unusual place” (Magstadt), and this is evidenced by the centuries-old traditions of tolerance, the level of education, the potential of a unique national culture, the mentality of the people, the foreign policy orientations and values of the elites.

Key words: politics, rules of the game, structure, elements, opposition, non-governmental organizations, business elite, order, justice.